

NGHIÊN CỨU ĐỀ XUẤT XÂY DỰNG QUY TRÌNH GIÁM ĐỊNH TƯ PHÁP TRONG LĨNH VỰC ĐỊA CHẤT KHOÁNG SẢN

Doãn Hà Phong, Mai Trọng Hoàng, Nguyễn Thu Minh,
Tạ Thu Hằng, Đoàn Mạnh Hùng, Nguyễn Thanh Trường
Viện Khoa học Khí tượng Thủy văn và Biến đổi khí hậu

Ngày nhận bài: 16/12/2024; ngày chuyển phản biện: 17/12/2024; ngày chấp nhận đăng: 9/01/2025

Tóm tắt: Nghiên cứu này đã tiến hành phân tích những hạn chế, khó khăn và vướng mắc trong công tác giám định tư pháp trong lĩnh vực địa chất khoáng sản. Từ đó, nghiên cứu đã đề xuất xây dựng quy trình và nội dung thực hiện giám định tư pháp lĩnh vực địa chất khoáng sản gồm 05 bước: B1. Lựa chọn tổ chức/cá nhân thực hiện công tác giám định tư pháp; B2. Lựa chọn, tiếp nhận quyết định trưng cầu trực tiếp cá nhân, tổ chức giám định tư pháp trong đánh giá các vụ việc liên quan đến lĩnh vực địa chất khoáng sản; B3. Thực hiện giám định tư pháp; B4. Giám định bổ sung, giám định lại các vụ việc về địa chất khoáng sản; B5. Báo cáo kết quả công tác giám định tư pháp và chi phí giám định tư pháp các vụ việc trong lĩnh vực địa chất khoáng sản. Nghiên cứu cũng đã đưa ra một số yêu cầu có tính đặc thù đối với quy trình giám định tư pháp trong lĩnh vực địa chất khoáng sản để đảm bảo tính khoa học, phù hợp với thực tiễn, giúp các hoạt động giám định được thực hiện chính xác, khách quan và phù hợp với các yêu cầu pháp lý.

Từ khóa: Giám định tư pháp, địa chất, khoáng sản.

1. Mở đầu

Việc xây dựng một quy trình giám định tư pháp trong lĩnh vực địa chất khoáng sản là yêu cầu quan trọng nhằm đảm bảo các hoạt động khai thác và sử dụng tài nguyên khoáng sản diễn ra một cách bền vững và tuân thủ các quy định của pháp luật. Trước hết, một quy trình giám định rõ ràng và chi tiết sẽ giúp đảm bảo tính minh bạch và khách quan trong đánh giá tài nguyên khoáng sản, giúp các chuyên gia và cơ quan chức năng xác minh thông tin một cách chính xác, tránh gian lận hoặc sai sót trong quá trình đánh giá. Bên cạnh đó, quy trình giám định cũng đóng vai trò quan trọng trong việc kiểm soát và ngăn ngừa các hành vi vi phạm pháp luật, đặc biệt là khai thác trái phép, bảo vệ tài nguyên thiên nhiên và môi trường khỏi các tác động tiêu cực. Với khoáng sản là nguồn tài nguyên có giá trị kinh tế lớn nhưng không thể tái tạo, việc quản lý khai thác hiệu quả sẽ mang lại lợi ích kinh tế cho quốc gia, đồng thời hỗ trợ

phát triển bền vững và bảo tồn tài nguyên cho thế hệ mai sau.

Quy trình giám định tư pháp còn là nền tảng pháp lý để thực hiện các chính sách bảo vệ và quản lý tài nguyên thiên nhiên hiệu quả, giúp các cơ quan chức năng dễ dàng thực hiện công tác kiểm tra, giám sát và xử lý vi phạm. Quy trình chuẩn hóa này cũng cung cấp hướng dẫn chi tiết cho các cơ quan giám định và chuyên gia, đảm bảo chất lượng và độ tin cậy của kết quả giám định. Bên cạnh đó, nó giúp hạn chế các tranh chấp, xung đột lợi ích phát sinh trong hoạt động khai thác khoáng sản thông qua việc xác định rõ ràng các quyền lợi và trách nhiệm của các bên liên quan. Tuy nhiên, hiện nay chưa có một quy trình giám định tư pháp cho lĩnh vực địa chất khoáng sản được ban hành. Việc xây dựng và thực hiện quy trình giám định tư pháp trong địa chất khoáng sản không chỉ hỗ trợ công tác quản lý nhà nước mà còn góp phần vào bảo vệ lợi ích quốc gia, thúc đẩy phát triển kinh tế bền vững và sử dụng tài nguyên khoáng sản một cách hợp lý. Chính vì vậy, việc thực hiện nghiên cứu, đề xuất xây dựng quy trình giám định tư pháp trong lĩnh vực địa chất khoáng sản là rất cần thiết.

Liên hệ tác giả: Mai Trọng Hoàng
Email: tronghoangmhh@gmail.com

2. Phạm vi và phương pháp nghiên cứu

2.1. Phạm vi nghiên cứu

Phạm vi của nghiên cứu này bao gồm các nội dung về khía cạnh giám định tư pháp của các vấn đề liên quan đến lĩnh vực địa chất, khoáng sản thuộc thẩm quyền quản lý của Bộ Tài nguyên và Môi trường.

2.2. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu này đã sử dụng phương pháp thu thập, thống kê, tổng hợp tài liệu; phương pháp phân tích văn bản, tài liệu và phương pháp chuyên gia. Thông qua việc tiếp cận phân tích tổng hợp tài liệu nhằm mục tiêu đưa ra các lựa chọn phù hợp với giám định tư pháp các vụ việc về lĩnh vực địa chất khoáng sản, nghiên cứu đề xuất được quy trình và các nội dung, yêu cầu thực hiện giám định tư pháp trong lĩnh vực địa chất khoáng sản áp dụng đối với Bộ Tài nguyên và Môi trường, Ủy ban nhân dân cấp tỉnh có sự tham khảo các văn bản quy định đã được ban hành trong hoạt động giám định tư pháp nói chung.

Các phương pháp thực hiện cụ thể được mô tả dưới đây:

- *Phương pháp thu thập, thống kê, tổng hợp tài liệu:* Phương pháp này được thực hiện trên cơ sở kế thừa, phân tích và tổng hợp các nguồn tài liệu, tư liệu, thông tin có liên quan một cách có chọn lọc, từ đó, đánh giá chúng theo yêu cầu và nội dung nghiên cứu. Nghiên cứu đã tiến hành thu thập, tổng hợp các dữ liệu đặc trưng của nội dung nghiên cứu, trong đó tập hợp các văn bản liên quan đến việc nghiên cứu gồm các Luật, Nghị định và Thông tư hiện hành về giám định tư pháp lĩnh vực địa chất khoáng sản. Tài liệu được thu thập chưa đáp ứng được cho quá trình nghiên cứu, do vậy để có kết quả tổng thể nghiên cứu, dữ liệu thu thập phải được xử lý, chọn lọc, tổng hợp, sắp xếp lại theo thứ tự.

- *Phương pháp phân tích văn bản, tài liệu:* Phương pháp được sử dụng ngay sau khi thu thập, thống kê, tổng hợp tài liệu trong lĩnh vực giám định tư pháp và lĩnh vực địa chất khoáng sản để phục vụ công tác nghiên cứu, phân tích khó khăn, vướng mắc, cơ sở đề xuất quy trình, các nội dung mới và yêu cầu trong giám định tư pháp lĩnh vực địa chất khoáng sản so với hoạt

động giám định tư pháp nói chung đối với Bộ Tài nguyên và Môi trường, Ủy ban nhân dân cấp tỉnh và thực hiện các nội dung khác trong giám định tư pháp.

- *Phương pháp chuyên gia:* Phương pháp được sử dụng nhằm huy động kinh nghiệm và hiểu biết của nhóm chuyên gia liên ngành liên quan đến nghiên cứu, đề xuất quy trình và nội dung thực hiện giám định tư pháp trong lĩnh vực địa chất khoáng sản. Việc tham vấn ý kiến chuyên gia được thực hiện thông qua tổ chức các buổi hội thảo chuyên đề trong thời gian từ tháng 7 đến tháng 12 năm 2024 với sự tham gia của đại diện Vụ Pháp chế, Cục Khoáng sản Việt Nam, Cục Địa chất Việt Nam, Viện Khoa học Địa chất và Khoáng sản và đơn vị liên quan khác, từ đó các kết quả, đề xuất tăng tính thực tiễn, tránh được những trùng lặp với những nghiên cứu, đề xuất đã có, đồng thời kế thừa các kinh nghiệm, kết quả nghiên cứu đã đạt được.

3. Kết quả và thảo luận

3.1. Những khó khăn, vướng mắc về quy định, chính sách hiện hành liên quan đến giám định tư pháp trong lĩnh vực địa chất khoáng sản

3.1.1. Đối với công tác giám định tư pháp liên quan đến quyền lợi của địa phương và người dân nơi có khoáng sản được khai thác, bảo vệ khoáng sản chưa khai thác; đấu giá quyền khai thác khoáng sản và tiền cấp quyền khai thác khoáng sản

Trong công tác giám định tư pháp liên quan đến quyền lợi của địa phương và người dân nơi có khoáng sản, cũng như bảo vệ khoáng sản chưa khai thác, một số bất cập đã được nghiên cứu chỉ ra, cụ thể:

Về hỗ trợ chi phí đầu tư: Cần có cơ chế rõ ràng về việc hỗ trợ chi phí nâng cấp, duy tu, và xây dựng hạ tầng kỹ thuật cho khai thác khoáng sản. Quy định cũng phải hướng dẫn cụ thể về việc hỗ trợ địa phương và người dân từ tổ chức, cá nhân khai thác, chỉ rõ các công việc và hạng mục mà doanh nghiệp phải thực hiện theo Luật Địa chất và Khoáng sản năm 2024 [1]. Đồng thời, cần quy định cấp phép khai thác cát, sỏi cho các dòng sông, suối nhỏ hẹp mà không cần thăm dò, với thời gian cấp phép tối đa là 02 năm và quy định rõ có cần thiết lập phương án bảo vệ

khoáng sản chưa khai thác.

Về đấu giá quyền khai thác khoáng sản: Hiện tại, Nghị định số 22/2012/NĐ-CP [2] quy định về đấu giá quyền khai thác khoáng sản, mặc dù được sửa đổi, bổ sung một số điều theo Nghị định 22/2023/NĐ-CP [3] nhưng cần tiếp tục xem xét và sửa đổi các quy định về trình tự và thời gian thực hiện đấu giá để phù hợp với Luật Đấu giá tài sản năm 2016 [4], Luật Đấu giá tài sản sửa đổi năm 2024 [5].

Về tiền cấp quyền khai thác khoáng sản: Đối với việc tính tiền cấp quyền khai thác khoáng sản đối với phần trữ lượng khai thác khoáng sản từ ngày 01/7/2011 đến 31/12/2013, cần đưa vào dự thảo Nghị quyết của Quốc hội về miễn thu tiền cấp quyền khai thác khoáng sản và tài nguyên nước, bởi sự thay đổi này phải được quy định bằng văn bản của Quốc hội.

3.1.2. Đối với công tác giám định tư pháp liên quan đến điều tra cơ bản về địa chất và quy hoạch thăm dò, khai thác khoáng sản; khoanh định khu vực cấm, tạm thời cấm khai thác khoáng sản; thăm dò khoáng sản, xử phạt vi phạm hành chính, khai thác khoáng sản

Để cải thiện công tác giám định tư pháp trong điều tra và quản lý khoáng sản, cần sửa đổi các nghị định liên quan nhằm giải quyết vướng mắc về quy hoạch, khoanh định khu vực cấm khai thác, và xử phạt hành chính. Cụ thể, đề nghị sửa đổi tại Điều 22, 26, 36, 40 và 42 của Nghị định 158/2016/NĐ-CP [6] để điều chỉnh quy mô khai thác, quy định trữ lượng khoáng sản, và tiêu chí khảo sát khu vực. Ngoài ra, cần bổ sung hướng dẫn cụ thể về việc đóng cửa mỏ khoáng sản và cải thiện quy định về thành phần hồ sơ đề nghị cấp phép khai thác.

3.2. Một số tồn tại, vướng mắc trong thực tế liên quan giám định tư pháp trong lĩnh vực địa chất khoáng sản

Thực trạng bảo vệ quyền lợi của địa phương và người dân tại khu vực có khoáng sản khai thác vẫn còn một số hạn chế. Luật Khoáng sản năm 2010 [7] và Luật Địa chất và Khoáng sản năm 2024 [1] quy định các tổ chức, cá nhân khai thác có trách nhiệm đóng góp cho cơ sở hạ tầng và công trình phúc lợi tại địa phương,

nhưng các hạng mục cụ thể thường không được nêu rõ trong dự án đầu tư. Đồng thời, chưa có cơ quan quản lý nào trực tiếp giám sát việc thực hiện nghĩa vụ này, và quy định xử phạt cũng chưa bao quát toàn diện. Khoản 1 Điều 16 Nghị định 158/2016/NĐ-CP [6] yêu cầu doanh nghiệp khai thác phải “trực tiếp thực hiện” việc hỗ trợ, song mức hỗ trợ cụ thể chưa được làm rõ. Những điểm thiếu chi tiết trong quy định đã gây khó khăn trong quá trình triển khai và khiến doanh nghiệp gặp khó khăn khi thực hiện các công trình hỗ trợ tại địa phương.

Thực trạng đấu giá quyền khai thác và tiền cấp quyền khai thác khoáng sản hiện nay còn tồn tại một số bất cập. Luật Đấu giá tài sản 2016 [4] và Luật Đấu giá tài sản sửa đổi 2024 [5] có quy định mới về quy trình đấu giá nhưng Nghị định 22/2012/NĐ-CP [2] và Nghị định 22/2023/NĐ-CP [3] chưa sửa đổi đầy đủ, phù hợp, gây chậm trễ trong thủ tục. Về tiền cấp quyền, Nghị định 67/2019/NĐ-CP [8] vẫn cần được cập nhật về trữ lượng để phản ánh đúng tình hình khai thác. Việc tính tiền cấp quyền còn bất hợp lý khi lấy giá tính thuế tài nguyên, vốn dựa trên sản phẩm đã chế biến, không phù hợp với khoáng sản tự nhiên. Các quy định về thời điểm nộp và điều chỉnh tiền cấp quyền cũng gây khó khăn cho doanh nghiệp.

Hiện nay, việc điều tra địa chất và quy hoạch thăm dò, khai thác khoáng sản gặp một số bất cập, có sự chưa thống nhất giữa các quy định tại Nghị định số 09/2021/NĐ-CP [9] và Nghị định 158/2016/NĐ-CP [6], gây khó khăn cho các cơ quan địa phương trong xây dựng quy hoạch. Việc khoanh định khu vực không đấu giá quyền khai thác khoáng sản cũng không rõ ràng, làm chậm tiến độ dự án khi các thủ tục kéo dài. Trong khi đó, nhu cầu sử dụng khoáng sản làm vật liệu san lấp tại các địa phương lớn, nhưng quy trình cấp phép phức tạp, tốn nhiều thời gian. Ngoài ra, quy định về thăm dò khoáng sản có điểm chưa phù hợp với thực tế, cần điều chỉnh hoặc loại bỏ một số điều khoản để thuận lợi hơn trong triển khai.

Thực trạng khai thác khoáng sản liên quan đến hoạt động tư pháp gặp một số bất cập, trong đó các quy định về trữ lượng khoáng sản huy động vào thiết kế khai thác chưa phù hợp,

khi nhiều mỏ có trữ lượng khai thác thực tế chỉ đạt 15-40% nhưng yêu cầu tối thiểu 50% gây khó khăn cho doanh nghiệp. Việc lắp đặt trạm cân và camera giám sát đối với các mỏ nhỏ cũng tạo thêm chi phí không cần thiết cho doanh nghiệp nhỏ lẻ. Quy trình đóng cửa mỏ chưa rõ ràng, đặc biệt với các mỏ đã phá sản. Quy định về hồ sơ khai thác trong khu vực dự án xây dựng không chi tiết gây khó khăn cho doanh nghiệp trong việc hoàn thiện thủ tục. Cuối cùng, trình tự thăm dò và cấp phép khai thác khoáng sản còn rườm rà, yêu cầu kiểm tra thực địa lặp lại khi khu vực đã thăm dò.

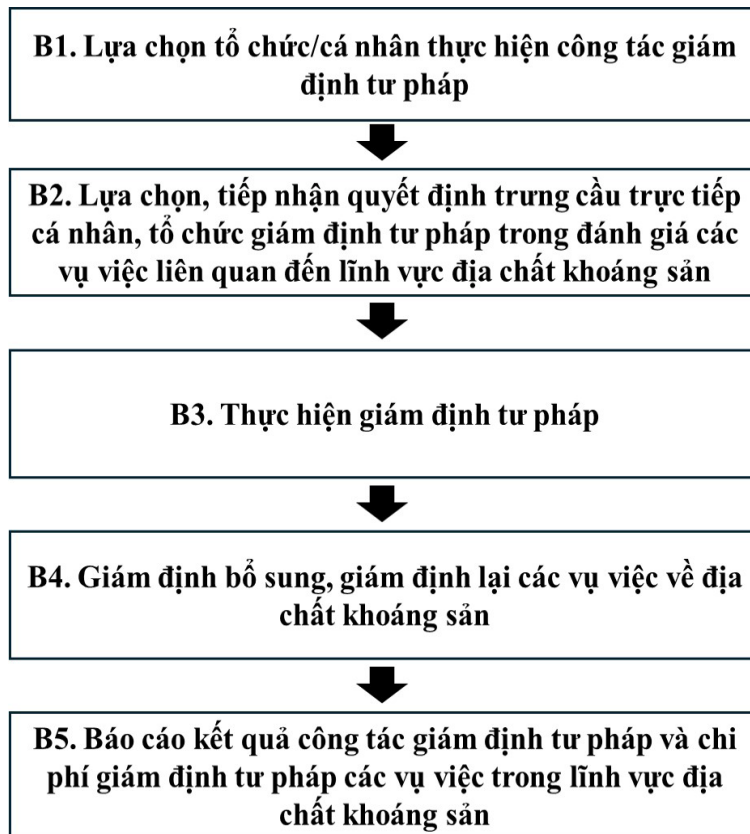
Thực trạng xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực khoáng sản theo Nghị định 36/2020/NĐ-CP [10] còn một số bất cập, như thiếu quy định xử phạt khi không thông báo và không bàn giao mốc khu vực thăm dò. Quy định tước giấy phép khai thác vì nộp không đầy đủ chi phí khai thác chưa nêu rõ mức độ cụ thể, gây khó khăn khi áp dụng. Một số quy định chưa phối hợp với Luật quản lý thuế, thiếu biện pháp cưỡng chế

thu nợ. Quy định phạt bổ sung cho hành vi khai thác trái phép dưới 50 m³ chưa đủ mạnh, cần tăng mức phạt và tịch thu phương tiện với khối lượng từ 30 m³ trở lên để đảm bảo tính răn đe.

3.3. Đề xuất xây dựng quy trình thực hiện giám định tư pháp trong lĩnh vực địa chất khoáng sản

a) Quy trình giám định tư pháp lĩnh vực địa chất khoáng sản

Trên cơ sở phân tích những khó khăn, vướng mắc và hạn chế về các chính sách, pháp luật hiện hành và thực thi trong thực tiễn liên quan đến công tác giám định tư pháp của lĩnh vực địa chất khoáng sản, đồng thời tham khảo và kế thừa các quy định hiện hành về quy trình giám định tư pháp các lĩnh vực nói chung theo Luật Giám định tư pháp năm 2012 [11], Luật Giám định tư pháp sửa đổi năm 2020 [12] và Thông tư số 15/2021/TT-BTNMT [13], nghiên cứu đã đề xuất Quy trình thực hiện giám định tư pháp trong lĩnh vực địa chất khoáng sản gồm các bước như Hình 1.

Hình 1. Quy trình thực hiện giám định tư pháp trong lĩnh vực địa chất khoáng sản

Đối với B1. Lựa chọn tổ chức/cá nhân thực hiện công tác giám định tư pháp: Trong lĩnh vực địa chất khoáng sản, các tổ chức giám định tư pháp thường là những đơn vị hoặc cơ quan chuyên môn được cấp phép và có đủ năng lực về mặt kỹ thuật cũng như pháp lý để tiến hành các hoạt động giám định. Các tổ chức này bao gồm: Viện Khoa học Địa chất và Khoáng sản, Trung tâm Phân tích và Kiểm định Khoáng sản, Phòng Giám định thuộc Sở Tài nguyên và Môi trường các tỉnh, doanh nghiệp và tổ chức có giấy phép giám định tư pháp trong lĩnh vực khoáng sản, Trung tâm Giám định và Đánh giá Tài nguyên Khoáng sản. Người giám định tư pháp phải đáp ứng tiêu chuẩn theo Điều 7, Luật Giám định tư pháp số 13/2012/QH13 [11] quy định về người giám định tư pháp, nêu rõ các tiêu chuẩn, điều kiện cần có của người giám định, bao gồm trình độ chuyên môn liên quan đến lĩnh vực địa chất khoáng sản, kinh nghiệm, năng lực thực hiện nhiệm vụ giám định và phẩm chất đạo đức.

Đối với B2. Lựa chọn, tiếp nhận quyết định trưng cầu trực tiếp cá nhân, tổ chức giám định tư pháp trong đánh giá các vụ việc liên quan đến lĩnh vực địa chất khoáng sản: Người trưng cầu giám định có trách nhiệm lựa chọn tổ chức giám định tư pháp trong lĩnh vực địa chất khoáng sản từ danh sách đã được công bố theo quy định tại Thông tư 15/2021/TT-BTNMT [13] để thực hiện giám định. Trong trường hợp không chọn được tổ chức phù hợp, người trưng cầu giám định có thể đề nghị Bộ Tài nguyên và Môi trường hoặc Ủy ban nhân dân cấp tỉnh giới thiệu cá nhân hoặc tổ chức ngoài danh sách đã công bố để tiến hành giám định các vụ việc thuộc lĩnh vực này.

Đối với B3. Thực hiện giám định tư pháp: Đây là nội dung quan trọng nhất, quá trình thực hiện giám định tư pháp trong lĩnh vực địa chất khoáng sản sẽ có 4 bước cơ bản gồm:

- (1) Lập đề cương giám định;
- (2) Thu thập thông tin, tài liệu có liên quan đến nội dung cần giám định;
- (3) Tiến hành giám định: Tiến hành lấy mẫu khoáng sản, đất và nước tại các vị trí đã xác định trong đề cương giám định, chuẩn bị mẫu, phân tích hóa lý, so sánh kết quả phân tích với các tiêu

chuẩn, quy chuẩn hiện hành để đánh giá tình trạng khoáng sản và ghi chép kết quả;

(4) Dự thảo kết luận giám định tư pháp.

Thời hạn thực hiện giám định tư pháp trong lĩnh vực địa chất khoáng sản được quy định tại Điều 26a Luật Giám định tư pháp sửa đổi số 56/2020/QH14 [12].

Đối với B4. Giám định bổ sung, giám định lại các vụ việc về địa chất khoáng sản: Giám định bổ sung được thực hiện khi có yêu cầu bổ sung thông tin hoặc làm rõ kết luận giám định trước đó. Quy trình thực hiện giám định bổ sung gồm tiếp nhận yêu cầu từ tổ chức/cá nhân có thẩm quyền, xem xét thông tin đánh giá tài liệu hiện có, tiến hành giám định bổ sung (thu thập mẫu, phân tích) và lập báo cáo kết quả bổ sung theo quy định. Giám định lại được thực hiện khi có yêu cầu xem xét lại kết luận giám định trước đó do sai sót hoặc thông tin mới. Quy trình thực hiện giám định lại gồm tiếp nhận văn bản yêu cầu giám định lại, phân tích lý do yêu cầu và thông tin cần thiết, tổ chức giám định lại theo quy trình quy định và lập báo cáo kết luận giám định lại nêu rõ lý do và kết quả.

Đối với B5. Báo cáo kết quả công tác giám định tư pháp và chi phí giám định tư pháp các vụ việc trong lĩnh vực địa chất khoáng sản: Các cá nhân và tổ chức thực hiện giám định tư pháp trong lĩnh vực địa chất khoáng sản cần chuẩn bị báo cáo chi tiết về kết quả giám định, trong đó bao gồm thông tin về mẫu giám định, phương pháp, quy trình tiến hành và kết quả thu được. Chi phí giám định tư pháp thông thường do bên yêu cầu chi trả, trong một số trường hợp cụ thể như các vụ án điều tra, tố tụng, chi phí có thể do ngân sách nhà nước hoặc các cơ quan chức năng chi trả.

b) Các yêu cầu đặc thù trong quy trình giám định tư pháp lĩnh vực địa chất khoáng sản

Từ việc đánh giá một số hạn chế, bất cập triển khai trong thực tiễn liên quan đến giám định tư pháp trong lĩnh vực địa chất khoáng sản và cập nhật các quy định mới được ban hành, nghiên cứu đã xác định một số yêu cầu đặc thù cần được xem xét trong quy trình giám định tư pháp lĩnh vực địa chất khoáng sản như Bảng 1.

Bảng 1. Các yêu cầu đặc thù trong giám định tư pháp lĩnh vực địa chất khoáng sản

STT	Các bước thực hiện	Một số yêu cầu trong Quy trình giám định tư pháp lĩnh vực địa chất khoáng sản
1	B1. Lựa chọn tổ chức/cá nhân thực hiện công tác giám định tư pháp	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tổ chức/cá nhân thực hiện giám định cần có trách nhiệm đánh giá tác động đến quyền lợi của địa phương và người dân trong khu vực khai thác khoáng sản, bao gồm tham vấn ý kiến của cộng đồng và các bên liên quan trước khi giám định. 2. Cần có khả năng chuyên môn về các quy định liên quan đến đấu giá quyền khai thác và tiền cấp quyền khai thác khoáng sản, nắm vững các quy định mới trong Luật Đấu giá tài sản 2016 [4], Luật Đấu giá tài sản sửa đổi 2024 [5] và phân tích các bất cập trong quy định hiện hành. 3. Cần chuyên môn sâu về phân tích trữ lượng khoáng sản và kinh nghiệm thiết kế khai thác, đánh giá tính hợp lý của quy định về trữ lượng khoáng sản để đưa ra kiến nghị điều chỉnh. 4. Cần có kiến thức sâu về quy định pháp luật liên quan đến khoáng sản, khả năng phân tích và đánh giá vi phạm liên quan đến không thông báo và không bàn giao mốc khu vực thăm dò, cũng như kinh nghiệm tư vấn về biện pháp xử lý vi phạm hành chính.
2	B2. Lựa chọn, tiếp nhận quyết định trưng cầu trực tiếp cá nhân, tổ chức giám định tư pháp trong đánh giá các vụ việc liên quan đến lĩnh vực địa chất khoáng sản	<ol style="list-style-type: none"> 1. Khi tiếp nhận quyết định trưng cầu, cần quy định cụ thể việc ghi nhận ý kiến và kiến nghị từ địa phương và người dân liên quan đến khai thác khoáng sản, nhằm đưa vào xem xét trong giám định. 2. Cần ghi nhận và xem xét khiếu nại hoặc ý kiến từ doanh nghiệp về quy trình đấu giá và tính tiền cấp quyền, giúp tăng cường tính minh bạch và công bằng trong giám định. 3. Cần xem xét ý kiến từ các cơ quan địa phương trong việc xây dựng quy hoạch, đảm bảo các quyết định trưng cầu phản ánh đúng thực tiễn và nhu cầu khai thác khoáng sản của địa phương. 4. Lắng nghe ý kiến từ doanh nghiệp về việc áp dụng quy định hiện hành, đặc biệt về lắp đặt trạm cân và camera giám sát, để đưa ra quyết định trưng cầu một cách hợp lý. 5. Cần có quy định rõ về phối hợp giữa các cơ quan quản lý thuế và cơ quan xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực khoáng sản, giúp xác định rõ trách nhiệm trong việc xử lý vi phạm liên quan đến chi phí khai thác và thuế phải nộp.
3	B3. Thực hiện giám định tư pháp	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hỗ trợ chi phí đầu tư: Xác định rõ cơ chế hỗ trợ chi phí cho nâng cấp, duy tu và xây dựng hạ tầng kỹ thuật liên quan đến khai thác khoáng sản. 2. Hướng dẫn cụ thể về việc hỗ trợ địa phương và người dân từ tổ chức, cá nhân khai thác, bao gồm danh sách công việc và hạng mục cụ thể mà doanh nghiệp phải thực hiện. 3. Quy định cấp phép khai thác cát, sỏi cho các dòng sông, suối nhỏ mà không cần thăm dò, với thời gian cấp phép tối đa là 2 năm. 4. Thiết lập phương án bảo vệ khoáng sản chưa khai thác. 5. Đấu giá quyền khai thác khoáng sản: Tiếp tục xem xét và sửa đổi Nghị định số 22/2012/NĐ-CP [2] để phù hợp với Luật Đấu giá tài sản năm 2016 [4], Luật Đấu giá tài sản sửa đổi 2024 [5] bao gồm quy trình đấu giá rõ ràng và công khai. 6. Tiền cấp quyền khai thác khoáng sản: Đề xuất miễn thu tiền cấp quyền khai thác khoáng sản và tài nguyên nước cho giai đoạn từ ngày 01 tháng 7 năm 2011 đến 31 tháng 12 năm 2013, cần được quy định bằng văn bản của Quốc hội; sửa đổi các quy định tại Nghị định số 158/2016/NĐ-CP [6] liên quan đến Điều 22, Điều 26, Điều 36, Điều 40, Điều 42.

		<p>7. Đánh giá tính hợp lý của quy trình đóng cửa mỏ, đặc biệt với các mỏ đã phá sản, xác định trách nhiệm và bước cần thực hiện để đảm bảo đóng cửa mỏ an toàn và hợp pháp.</p> <p>8. Đánh giá tính hợp lý và hiệu quả của các quy định xử phạt hiện hành, xem xét mức độ cụ thể của việc tước giấy phép khai thác khoáng sản và quy định về phạt bổ sung với hành vi khai thác trái phép để đảm bảo tính răn đe.</p> <p>9. Cần xác định thời hạn thực hiện giám định bao gồm cả thời gian xử lý các bất cập trong quy trình đấu giá và tiền cấp quyền, nhằm đảm bảo kết quả giám định kịp thời và hiệu quả.</p> <p>10. Thời hạn thực hiện giám định nên bao gồm cả thời gian xử lý bất cập trong quy hoạch và cấp phép, để đảm bảo tiến độ dự án không bị chậm trễ.</p> <p>11. Thời hạn thực hiện giám định cần bao gồm thời gian cần thiết để xem xét hồ sơ khai thác trong khu vực dự án xây dựng, nhằm đảm bảo doanh nghiệp có đủ thời gian hoàn thiện thủ tục hợp lý.</p> <p>12. Thời hạn thực hiện giám định cần bao gồm thời gian xem xét các vi phạm cụ thể trong lĩnh vực khoáng sản, như không thông báo khu vực thăm dò, để đảm bảo các hành vi vi phạm được xử lý kịp thời.</p>
4	B4. Giám định bổ sung, giám định lại các vụ việc về địa chất khoáng sản	<p>1. Cần quy định rõ ràng về giám định bổ sung khi có khiếu nại hoặc yêu cầu từ cộng đồng liên quan đến việc doanh nghiệp chưa thực hiện đầy đủ nghĩa vụ hỗ trợ, nhằm bảo vệ quyền lợi của người dân một cách hiệu quả.</p> <p>2. Cần quy định rõ về giám định bổ sung khi có thay đổi trong các quy định pháp luật liên quan đến đấu giá và tiền cấp quyền khai thác, hoặc khi doanh nghiệp khiếu nại về tính toán không hợp lý trong tiền cấp quyền.</p> <p>3. Cần có quy định rõ ràng về giám định bổ sung khi có sự thay đổi trong quy định hoặc khi có yêu cầu từ các cơ quan quản lý về việc điều chỉnh quy hoạch khai thác.</p> <p>4. Cần quy định rõ về giám định bổ sung hoặc giám định lại khi có thay đổi trong quy định hoặc yêu cầu từ cơ quan quản lý, nhằm đảm bảo quy trình thăm dò và cấp phép khai thác không bị gián đoạn.</p>
5	B5. Báo cáo kết quả công tác giám định tư pháp và chi phí giám định tư pháp các vụ việc trong lĩnh vực địa chất khoáng sản	<p>1. Báo cáo cần nêu rõ kết quả giám định và các khuyến nghị về: Cách thức thực hiện nghĩa vụ hỗ trợ của doanh nghiệp; quy trình giám sát thực hiện nghĩa vụ từ cơ quan chức năng.</p> <p>2. Đề xuất cải cách quy trình đấu giá và cách tính tiền cấp quyền: Nâng cao tính công bằng và hiệu quả trong quản lý khoáng sản.</p> <p>3. Chỉ ra bất cập trong quy trình cấp phép và quy hoạch: Đề xuất giảm bớt thủ tục không cần thiết; điều chỉnh quy định cho phù hợp với thực tiễn.</p> <p>4. Nêu rõ các vấn đề trong quy trình xử phạt hiện tại: Đề xuất cải cách các quy định xử phạt vi phạm hành chính; tăng mức phạt và biện pháp cưỡng chế thu nợ để đảm bảo hiệu quả thực thi pháp luật.</p>

4. Kết luận

Từ việc phân tích, đánh giá những tồn tại, khó khăn và vướng mắc về chính sách pháp luật hiện hành và bất cập trong triển khai thực tiễn liên quan đến công tác giám định tư pháp lĩnh vực địa chất khoáng sản, nghiên cứu này đã đề xuất được quy trình và nội dung thực hiện giám định tư pháp lĩnh vực địa chất khoáng sản bao gồm 05 bước: B1. Lựa chọn tổ chức/cá nhân

thực hiện công tác giám định tư pháp; B2. Lựa chọn, tiếp nhận quyết định trưng cầu trực tiếp cá nhân, tổ chức giám định tư pháp trong đánh giá các vụ việc liên quan đến lĩnh vực địa chất khoáng sản; B3. Thực hiện giám định tư pháp; B4. Giám định bổ sung, giám định lại các vụ việc về địa chất khoáng sản và B5. Báo cáo kết quả công tác giám định tư pháp và chi phí giám định tư pháp các vụ việc trong lĩnh vực địa chất

khoáng sản.

Nghiên cứu cũng đã đưa ra một số yêu cầu có tính đặc thù trong các bước thực hiện quy trình giám định tư pháp lĩnh vực địa chất khoáng sản, tập trung vào yêu cầu về chuyên môn, kinh nghiệm của người thực hiện công tác giám định,

hỗ trợ chi phí đầu tư, đấu giá quyền khai thác khoáng sản, tiền cấp quyền khai thác khoáng sản, thời hạn thực hiện công tác giám định, quy định về giám định bổ sung hoặc giám định lại và yêu cầu về báo cáo kết quả giám định tư pháp lĩnh vực địa chất khoáng sản.

Đóng góp của từng tác giả trong bài báo: Xây dựng ý tưởng nghiên cứu: Doãn Hà Phong; Tổng hợp tài liệu: Nguyễn Thanh Tường, Đoàn Mạnh Hùng; Phân tích tài liệu, viết bản thảo bài báo: Mai Trọng Hoàng, Nguyễn Thu Minh; Chỉnh sửa bài báo: Tạ Thu Hằng, Mai Trọng Hoàng.

Lời cảm ơn: Các tác giả bài báo chân thành cảm ơn sự hỗ trợ của Nhiệm vụ “Nghiên cứu xây dựng danh mục quy chuẩn kỹ thuật các lĩnh vực thuộc bộ tài nguyên và môi trường phục vụ công tác giám định tư pháp”, mã số: TNMT.2023.996.02 do Viện Khoa học Khí tượng Thủy văn và Biến đổi Khí hậu chủ trì, đã cung cấp nguồn số liệu cho chúng tôi thực hiện nghiên cứu này.

Lời cam đoan: Tập thể tác giả cam đoan bài báo này là công trình nghiên cứu của mình, chưa từng công bố trước đó, không sao chép, đạo văn; không có sự tranh chấp lợi ích trong nhóm tác giả.

Tài liệu tham khảo

1. Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2024), *Luật Địa chất và Khoáng sản số 54/2024/QH15 ngày 29/11/2024*.
2. Chính phủ nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2012), *Nghị định số 22/2012/NĐ-CP ngày 26/3/2012 của Chính phủ quy định về đấu giá quyền khai thác khoáng sản*.
3. Chính phủ nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2023), *Nghị định số 22/2023/NĐ-CP ngày 12/5/2023 của Chính phủ sửa đổi, bổ sung một số điều của các Nghị định liên quan đến hoạt động kinh doanh trong lĩnh vực tài nguyên và môi trường*.
4. Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2016), *Luật Đấu giá tài sản số 01/2016/QH14 ngày 17/11/2016*.
5. Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2024), *Luật Đấu giá tài sản sửa đổi số 37/2024/QH15 ngày 27/6/2024*.
6. Chính phủ nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2016), *Nghị định số 158/2016/NĐ-CP ngày 29/11/2016 của Chính phủ quy định chi tiết thi hành một số điều của Luật khoáng sản*.
7. Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2010), *Luật Khoáng sản số 60/2010/QH12 ngày 17/11/2010*.
8. Chính phủ nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2019), *Nghị định số 67/2019/NĐ-CP ngày 31/7/2019 của Chính phủ quy định về phương pháp tính, mức thu tiền cấp quyền khai thác khoáng sản*.
9. Chính phủ nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2021), *Nghị định số 09/2021/NĐ-CP ngày 09/2/2021 của Chính phủ quy định về quản lý vật liệu xây dựng*.
10. Chính phủ nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2020), *Nghị định số 36/2020/NĐ-CP ngày 24/3/2020 của Chính phủ quy định về xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực tài nguyên nước và khoáng sản*.
11. Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2012), *Luật Giám định tư pháp số 13/2012/QH13 ngày 20/6/2012*.
12. Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2020), *Luật Giám định tư pháp sửa đổi số 56/2020/QH14 ngày 10/6/2020*.
13. Bộ Tài nguyên và Môi trường (2021), *Thông tư số 15/2021/TT-BTNMT ngày 31/8/2021 quy định giám định tư pháp trong lĩnh vực tài nguyên và môi trường*.

RESEARCH ON PROPOSAL FOR THE DEVELOPMENT OF A PROCEDURE FOR FORENSIC EXAMINATION IN THE FIELD OF MINERAL GEOLOGY

Doan Ha Phong, Mai Trong Hoang, Nguyen Thu Minh,
Ta Thu Hang, Doan Manh Hung, Nguyen Thanh Tuong
The Viet Nam Institute of Meteorology, Hydrology and Climate Change

Received: 16/12/2024; Accepted: 9/01/2025

Abstract: *This study has analyzed the limitations, difficulties and obstacles in forensic examination in the field of mineral geology. Based on these findings, the study proposes the development of a forensic examination process for geological mineral resources, consisting of five steps: Step 1: Selection of organizations/individuals to perform forensic examination tasks; Step 2: Selection and acceptance of decisions to directly appoint individuals or organizations for forensic examination in the assessment of cases related to geological mineral resources; Step 3: Execution of the forensic examination; Step 4: Supplementary forensic examination or re-examination of geological mineral resource cases and Step 5: Reporting the results of forensic examination work and associated forensic examination costs for geological mineral resource cases. The study has also proposed several specific requirements for the forensic examination process in geology and mineral resources to ensure scientific rigor, practical relevance, and facilitate the accurate, objective, and legally compliant execution of forensic activities.*

Keywords: *Forensic examination, geology, minerals.*